

HAZİRAN
2026
SAYI:34

EDEBİYAT, FİKİR
VE SANAT
DERGİSİ

Düş

“Bu Senin Düş’ün.”

NAZİM
HIKMET
3 Haziran 1863

CHARLES
DICKENS
9 Haziran 1870

ORHAN
KEMAL
2 Haziran 1970

FRANZ
KAFKA
3 Haziran 1924

ANNE
FRANK
12 Haziran 1945

CAHİT
ZARİFOĞLU
7 Haziran 1867

RIFAT
ILGAZ
7 Haziran 1993

BEHÇET
NECATİGİL
15 Haziran 1979

SALAH
BİRSEL
10 Haziran 1899

KÜNYE

DÜŞ

Aylık Edebiyat, Fikir ve Sanat
Dergisi

Genel Yayın Yönetmeni

Samet Mutlu

Editör

Ömür Alan

Tasarım

Samet Mutlu, Ömür Alan

Redaktör

Beyza Nur Sönmezdağ

Yayın Biçimi

Dijital ve Ücretsiz

Yayın Periyodu

Aylık

İletişim

dusdergisioffical@gmail.com

YAZARLARIMIZ

Samet Mutlu

Ömür Alan

Beyza Nur Sönmezdağ

Süeda Koç

Hüseyin Bağirova

Seha Deniz

Türkan Bayrakçı

Bengü Özşeker

Binnaz Deniz Yıldız

Ebru Oğuzhan Yeter

Meryem Bağirova

Ahmet Özkaya

Ayşe Rumeysa Aydın

Zeliha Başbuğ

Zeynep Ökmen

Burak Metehan Mercan

Mehmet Ümit Kılınç

Gülnaz Okuyan

Gözem Çolak

Tolga Erol

Gülşel Gül

Oğuz Kağan Aydos

Filiz Akın

Sevim Çelik

Gamze Ay

İÇİNDEKİLER

Oyun **5**

Çizgilerin Ardındaki Hayat: Gürbüz **6-8**

Doğan Ekşioğlu ile Röportaj

Sarmaşık **9**

Aşk Kavramına **10-12**

Bir Bakış

Alışmak Çilesi **13**

Tiyatronun **14-15**

Psikolojisi

Başlık **16**

Hayal-Dönüşüm **17**

İzlerin **18**

Ulysses'in **19**

Yazgısı

Mavi Gömlek **20-22**

Görünmez **23-24**

Duvar

Ev **25**

Deneyim **26-27**

Karanlık **28**

Hakikatin Irmağında **29-30**

Herkes Üryandır

B-M **31**

İzlençe **32**

Serzeniş **33**

Farkında Olmadan **34**

Döküntü **35**

Baharı Muştulamak **36-37**

Boşluk **38-39**

Kutuda Kalan Umut **40**

Nerede

Osmanlı'nın **41-42**

Misafirleri:

Polonezköy'ün

Hikayesi

Ayna **43-44**

OYUN

Arkam, sağım, solum sobe
Yani saklanabilirsiniz önümde
Hatta ben
Saklanabilirim sizinle birlikte

Oynayabiliriz
İstediğim yerde
İstediğim şekilde
Yaratmayı Tanrı'dan
Tam anlamıyla
Devraldığım takdirde

Ama burası benim odam
Karanlığıyla, ışığıyla
Davet ettiğimden kovdum
Kovduğumdan davetlisiniz
İstemediğimde hiç kimse değilsiniz
Anlamadığımdan söylüyorum
Siz içeri hiç girmediniz

Samet Mutlu

ÇİZGİLERİN ARDINDAKİ HAYAT: GÜRBÜZ DOĞAN EKŞİOĞLU İLE RÖPORTAJ.

Uluslararası ödüllü grafik ve illüstrasyon sanatçısı Dr. Gürbüz Doğan Ekşioğlu, dünyaca ünlü The New Yorker dergisine kapak tasarlayan tek Türk sanatçıdır. Eserleri The New York Times ve Forbes gibi dev yayınlarda yer alan usta isim, kariyeri boyunca 70'ten fazla ödül kazanmıştır. Çalışmalarında kedi, kuş ve kitap gibi simgeleri kullanan Ekşioğlu, minimalist tarzıyla felsefi ve evrensel temaları tek bir kareye sığdıran çağdaş bir çizgi dehasıdır.

Resimlerinize bakınca insan bazen bir rüyayı hatırlıyormuş gibi hissediyor. Siz çizerken önce görüntü mü geliyor, duygu mu?

Küçüklüğümde bu yana hayal kurmayı severim, yaşadığımız dünyanın (coğrafyanın) yeteri kadar gerçek olduğunu bildiğimden olmalı, sürrealizm akımı benimsiyor ve karikatür sanatındaki ifade biçimini de kullanarak resimliyorum ve çiziyorum. Babamın da şiir yazmasından dolayı genetik olarak bazı işlerimde şiirsellik öne çıkar. 1990'lı yıllarda gece gökyüzü, yıldızlar ve aylı bir kaç resim yapmışım, sonraki yıllarda dijital teknolojinin gelişmesi, önce Facebook, sonra instagramın hayatımıza girmesi ile geceleri yatmadan önce izleyiciler farklı bir gece resmi görsün ve öyle uyusun diye düşünerek "Gecenin rüyası" başlığı ile onlarca fantastik resim yaptım ve halen devam ediyorum.

Kuşlar, kediler, aylar, pencereler... Resimlerinizde tekrar tekrar karşımıza çıkan imgeler var. Bunlar zamanla mı size yerleşti yoksa en başından beri sizin diliniz miydi?

1980'li yıllarda merdivenler, çukurlar, uçurumlar ve beyaz kuş-güvercinli resimler yapardım. 1992 yılında kedili bir işimin The New Yorker Dergisi'nde kapak olması kedili resimlerimin çoğalmasına neden oldu. "Benim Kedilerim" adı altında kitabım olması dışında 13 defa "Benim Kedilerim" sergisi açtım, ayrıca fincanlar, kitaplar, konularında çok çizimim vardır. Yine deniz, şemsiye temalı işlerim de vardır.

Çizimleriniz çok sakin görünüyor ama altında güçlü bir hüznün de hissediliyor. Sizce hüznün insanı besleyen bir tarafı var mı?

Yukarıda dediğim gibi yaşadığımız coğrafyadan da olmalı bazı işlerimde hüznün de vardır. Geçmişte sergilerimde ağlayanlar da olmuştur. Hüznün; yaşanmışlık dışında daha detaylı düşünme, neden, niçin, nasıl sorularının cevaplarını aramayla ilgisi olabilir. Şiir dışında özellikle felsefeye meraklı olduğum için işlerimde felsefi bir bakış da vardır.

Bugünün dünyası çok hızlı akıyor. Sizce insanlar hâlâ durup bir resme uzun uzun bakabiliyor mu?

Hız ne kadar çoksa ayrıntıya girmek de o kadar azdır. Ekranı bakmaktan hayata bakmayı, doğaya bakmayı neredeyse unuttuk. Bu nedenle bir resme uzun bir süre bakmak nadiren vardır diyebilirim.

Çizerken hiç “bunu neden çizdim bilmiyorum” dediğiniz oluyor mu? Yoksa her resminizin sizin için net bir anlamı var mı?

Biz sanatçılar için çizmek yaşama biçimimizdir. Çözmediğim zaman kendimin var olduğunu tam anlamam, çizerek resim yaparak yaşamak bir anlamda bağımlılık diyebilirim. Eğer çizme yeteneğim olmasaydı yazar veya şair olmayı seçerdim.

Her resmimin net bir anlamı yok, bazıları absürt veya saçma bile gelebilir.

Sizce bir ressam dünyayı olduğu gibi mi çizmelidir, yoksa olması gerektiği gibi mi?

Ressam dünyayı farklı çizerek yeni bir bakış açısı sunmalı, soru sordurmalı, izleyici sorunun peşine düşmeli. Çünkü ancak soru soran ve cevap arayan insan gelişebilir. Sanat akımları da farklı bakış açısıyla doğmuş ve insanların gelişmesini sağlamıştır.

Çizdiğiniz resimlerden size çok yakın olan bir tanesi var mı? Varsa neden o?

Nasıl ki bir elma ağacında bütün elmalar elma ağacınıdır, sanatçı olarak da ürettiklerimizin hepsi kendimize aittir. Yaptığım belki bin resmin içinde birçok resim benim yaşamımın yansımasıdır.

İnsanlar sizin resimlerinize baktığında en çok hangi duyguyla veya düşünceyle ayrılısın isterdiniz?

Resimlerim yol gösterici, mutluluk ,huzur ve umut verici olsun isterim.

**RÖPORTAJI YAPAN:
SAMET MUTLU**

SARMAŞIK

Bir sözüm var yalnızca
senin ağlarınla örülen
bu sefil adanmıŐlık
neyim varsa senin olsun

Usln bilmem sevmenin
var olmayı bilirim sessizce
bir ağacın gövdesine
usul usul dolanan bir sarmaşık gibi

Ne bu çöplük deniz
ne de yoksun nazarı bu Őehrin
anlayamaz anlamını
birleŐen ellerimizin

Dinle
canı zarif, ruhu yüce sevgilim
her uzaklara baktığımızda
ufuk çizgisini yazmadık mı?

ÖMÜR ALAN

AŞK KAVRAMINA BİR BAKIŞ

*“Can verme sakın aşka aşk afeti candır
Aşk afeti can olduğu meşhuru cihandır
Sakın isteme sevdayı gam aşkta her an
Kim istedi sevdayı gamlı aşk ziyandır”*

Fuzuli

Aşk ancak tanımadığın birine karşı duyulabilen bir duygudur. Ancak idealize edilen birisine böylesine bir hayranlık üretilebilir çünkü tanınan hiçbir şey idealize edilebilecek kadar kusursuz olamaz.

“Öyle kadınlar sevdim ki zaten yoktular.”

Aşkın cinsellikle ilişkili olduğu varsayılır. Halbuki aşkın fizyolojik boyutu, dışarıya atılan zihnin idealize edilmiş nesne karşısında duyduğu kaygı, beklenti, korku gibi duygular sebebiyle salgıladığı hormonlar ile ilintilidir. Kısacası aşkın nesnesi karşısında gözlemlenen fizyolojik değişimler aşkın ana ilkesi değil ancak naçiz birer tezahürleri olabilir. Lacan'ın ayna teorisine göre insan henüz bebekken kendisini evrenle bir bütün olarak algılar. Çevresinde gördüğü her nesne -annesi dahi- bebeğin zihninde onun bir uzantısı şeklindedir. Memeden yani kendisine ait sanrısında olunan ilk şeyden ayrılan bebek ilk kez eksiklik duygusuyla tanışır. Bu nedenle gördüğü her nesneyi ağzına götürme suretiyle içine alma istenci taşır. Bu teoriden yola çıkarak söylenebilir ki insanın da ötekiyle bir olma arzusu, kendinde kendisini eksik hissetmesinden kaynaklıdır.

Lacan “Sevgi sahip olunmayan şeyi onu istemeyen birine vermektir.” diyerek kişinin kendinde bir yokluk olarak duyumsadığı ne varsa onu yine kendisinde de mevcut olmayan birine sunması olarak ifade eder. İçinde bulunduğu derin boşluk ve kendisini tanımasının imkansızlığı gerçeğiyle bir başına kalan insanın, öteki olana sevgi olarak sunduğu duygu aslında kendi tanımlayamadığı neliğinin ideal olduğu düşünülen tarafından maksimize edilmesi isteği ve bizatihi var olamayan benliğinin bir başkası ile bütünleşerek kişinin eksikliklerinden kurtulma istencidir

O nedenle kişi, sevgi nesnesi olan ötekine kendisinin en iyi versiyonunu hatta belki de kendisiyle alakalı olmayan zihninde en iyi olarak biçimlendirdiği bir “en iyi” versiyonu giyinerek gösterme eğilimindedir. Nitekim bu, zamanla farklı bağlamlarda mecburi bir çözünmeye gideceğinden, öteki olan eğer realitede “ideal olan” olduğu yanılısamasındaysa kişiden uzaklaşacak, eğer kendisinin de ideal olanla bir benzerliğinin olmadığının içsel farkındalığını yaşıyorsa kişiye kendi eksiklik duygusu oranında yakınılaşacaktır. Fakat bu durum zorunlu olarak “aşk” olgusunu alaşağı edecektir.

“Sana hiçbir zaman dokunamadığımdan vazgeçemiyorum senden.”

Günün sonunda aşk, Rilke'nin bu dizesindeki gibi efsaneleşecek ya da görünme, onaylanma, önemsenme, kabul edilme gibi ihtiyaçların karşılıklı bir alma-verme ilişkisinde yitirilecektir. Efsaneleşen aşk olgusu kişinin “delusion” da kalması yani sanrısız varsayımlara tutunması anlamına gelecek, yitirilen aşk da karşılıklı alışverişe dönüşen bağda sevgi halini almaya başlayacaktır. Bu durum, “ben”in ontolojik yalnızlığını gideremeyeceği gibi, insandaki aşkla bir olma arzusunu da karşılayamayacağından hüsrarla sonuçlanacaktır. Peki öyleyse insanın içinde olan ve ötekinden bağımsız bizatihi kendi özünde taşıdığı aşk ve bir olma arzusunun varoluş hikmeti nedir? Hayır, asıl soru şu olmalı:

“Bu aşkı ve bütünleşme arzusunu taşıyan ‘ben’ kimdir?”

**“İster isen bulasın cânânı sen
Gayre bakma sende iste sende bul
Kendi mir’âtında gözle onu sen
Gayre bakma sende iste sende bul”**

**“Öyle sanırdım ayırıyam
Dost gayrıdır ben gayrıyam
Benden görüp işiteni
Bildim ki ol cânân imiş”**

(Niyazi Mısri)

**“Ben dert ile ah ederdim, derdim bana derman imiş,
İster idim hasret ile, dost yanımda pinhan imiş.
Nerde idim fikrederdim, göğe bakıp şükrederdim,
Dost benim gönlüm evinde, tenim içinde can imiş.
Sanırdım kendim ayırıyam, dost gayrıdır, ben
gayrıyam,
Beni bu hayale salan bu sıfatı insan imiş.”**

(Yunus Emre)

SÜEDA KOÇ

ALIŞMAK İLESİ

Bir gün olmasın ki güzelliğine alıőayım.

Alışmak kötü,
Sensizlik zor.

Su içer gibi geçme diğer sahnelerime.

Alışmak kötü,
Sensizlik zor.

Karanlığın aydınlığa fısıldadığı tan yeri gibi,
Hep ani olmaya,
Hücre sevincimi amaya...

Devam et olur mu?

Alışmak kötü,
Sensizlik zor.

Gün olur, ben olurum hayat suyu;
imene, ağaca, böceğe, doğaya.
Dalga dalga neşe olurum.

Sen olmadan da glerim, bu benim.

Ama orak sahnesinde yüzümün,
Bir teselli gibi gene gel.
Aniden.

Çünkü alışmak kötü,
Sensizlik zor.

Her őmede sulamayayım soğuğu.
Ne de olsa iim bir bataklık;
Gitgide derinlere eker yolumu.

Soğuktan uzak tut paamı,
Yüz göz ettirme rüzgârıyla.
Al beni, yzleőtir bataklığımla;
Sonra aynı yerden yeőert ezilmiő gllerimi.

Soğuk masum,
Bu bataklık suçlu.
Alışmak kötü.

BEYZA NUR SÖNMEZDAĞ

TIYATRONUN PSİKOLOJİSİ

İnsan dünyaya geldiği andan itibaren bir sahneye çıkar. Bazen evlat, ebeveyn, dost ya da düşman olur; bazen de yalnızca susarak rol yapan bir seyirciye dönüşür. İlginç olan şu ki, “hayat” dediğimiz bu büyük sahnede en çok kendimiz olmaktan korkarız. Çünkü insanın en ağır rolü başkasını oynamak değil, kendisini oynamaktır. İnsan garip bir varlıktır. Gerçek duygularını gizlemek için yıllarca maskeler hazırlar, sonra da bir tiyatro oyununu izleyip kendini bulmaya çalışır. Belki de bu yüzden tiyatro yüzyıllardır ölmedi. Çünkü insan değişse bile içindeki boşluk değişmez. Tiyatro sanatı da tam olarak bu korkudan doğdu. İnsan, içinde sakladığı duyguları önce söze, sonra harekete, ardından sahneye dönüştürdü. İlk tiyatrolar tapınaklarda ortaya çıktığında insanlar tanrıları canlandırmıyordu; aslında korkularını, günahlarını ve içlerinde bastırdıkları hisleri oynuyorlardı. Tiyatro yalnızca bir sanat değildi.

O, insan psikolojisinin ilk itiraf odasıydı.

Ünlü dramaturg William Shakespeare şöyle demişti: “Bütün dünya bir sahnedir, insanlar ise yalnızca oyuncu.” Bu düşünce yüzyıllar geçmesine rağmen eskimedi. Çünkü insan değişse de maskeleri değişmedi.

Modern psikolojide “persona” diye bir kavram vardır. İsviçreli psikolog Carl Jung, personayı insanın toplum karşısında taktığı psikolojik maske olarak tanımlıyordu. İlginç olan şu ki, antik tiyatrodaki oyuncular da sahneye maskeyle çıkardı. Demek ki tiyatro, insan ruhunu psikolojiden yüzyıllar önce anlamıştı. Sahnedeki maske ile hayattaki maske arasındaki tek fark şudur: sahnede oyuncu rol yaptığını bilir. Hayatta ise insanlar çoğu zaman oynadıkları role dönüşürler. Belki de bu yüzden tiyatro bizi bu kadar sarsar. Çünkü biz sahnede başkasını değil, gizlenmiş kendimizi görürüz. Bir insan sahnede ağladığında seyirci neden duygulanır? Çünkü insan beyni gerçek duygu ile canlandırılmış duyguyu tamamen ayırt edemez. Psikologlar buna “duygusal bulaşma” derler. Sahnedeki acı bize geçer. Tiyatronun büyüsü de buradadır; orada yaşanmayan bir olay bile bizde gerçek hisler uyandırır.

Ünlü oyuncu Charlie Chaplin şöyle diyordu: “Yakından bakınca hayat bir trajedidir, uzaktan bakınca ise komedi.” Tiyatro da tam olarak budur: insanın trajedisini estetiğe dönüştürme yeteneği. Sahne, insanın en gizli taraflarını ortaya çıkarır. Çünkü insan günlük hayatta duygularını saklamayı öğrenir.

“Ağlama”, “kendine hakim ol”, “güçlü ol” gibi cümleler insan ruhunu yıllarca susturur. Ama tiyatro susmaz. Tiyatro, insanın içinde çığlık atan seslerin sanata dönüşmüş hâlidir. Belki de bu yüzden bazı oyuncular oynadıkları karakterlerden çıkamazlar. Çünkü insan uzun süre bir duyguyu yaşadığında, beyin onu gerçek kabul etmeye başlar. Tiyatro yalnızca bir rol değildir; bazen insanın psikolojisini değiştiren ikinci bir hayattır.

Rus tiyatro kuramcısı Konstantin Stanislavski oyuncularına şöyle derdi:

“Rolünü oynama. Onu yaşa.” Bu cümle sadece tiyatro için değil, hayat için de geçerlidir. İnsanların çoğu yaşıyor gibi görünür, ama aslında yalnızca öğrendikleri rolleri tekrar ederler. Gülümsemeleri gereken yerde gülümser, susmaları gereken yerde susarlar. Böylece hayat, senaryosu önceden yazılmış bir oyuna dönüşür. En ilginç olan ise şudur: insanlar sahnedeki yapaylığa “sanat”, hayattaki aynı yapaylığa ise “normal” derler. Tiyatronun felsefesi, insanın parçalanmış ruhunu gösterir. Her insanın içinde iki sahne vardır: biri topluma gösterdiği yüzü, diğeri ise kimse görmediğinde konuştuğu gerçek benliği. İnsan en çok ikinci sahnede yorulur.

Ünlü yazar Fyodor Dostoevsky şöyle yazmıştı: “İnsan her şeye alışan bir varlıktır.” İşte en tehlikeli olan da budur.

İnsan sahte gülüşlere, zorunlu rollere ve hissetmeden yaşamaya alışır. Bir gün gelir, kendi gerçek yüzünü unuttur. Tiyatro tam da bu unutkanlığa karşı çıkar. İnsana kendisini hatırlatır. Bazen sahnede bir oyuncu sustuğunda bile bütün salon onu anlar. Çünkü insan ruhu, kelimelerden çok sessizliği anlar. Hayatta ise insanlar en çok konuştukları anda birbirlerinden uzaklaşırlar. Tiyatronun gücü dekorlarda değildir. Onun gücü, insanın içinde sakladığı gerçeği ansızın karşısına çıkarmasıdır. Çünkü iyi bir oyun bittikten sonra insan yalnızca salondan çıkmaz; artık eski hâliyle de kalmaz. Antik Yunan’da insanlar tiyatroyu eğlenmek için değil, ruhlarını arındırmak için izlerdi. Bir oyuncu sahnede sessizce pencereye baktığında, bazen bütün salon onun içindeki fırtınayı hisseder. Çünkü insan ruhu, kelimelerden çok sessizliği anlar. Hayatta insanlar en çok konuştukları anda birbirlerinden uzaklaşır; ama tiyatrodaki birkaç saniyelik sessizlik bile insanın içini parçalayabilir. Ünlü oyuncu Al Pacino şöyle demişti: “Oyuncu olmak, başka insanların ruhuna girebilmektir.” Belki de bu yüzden bazı oyuncular zamanla kendilerini kaybederler. Çünkü insan uzun süre başkasının acısını yaşadığında, bir noktadan sonra hangi duygunun kendisine ait olduğunu ayırt edemez. Sahne yalnızca karakter yaratmaz; bazen insanın kişiliğini yeniden şekillendirir. Psikolojide “gölge taraf” diye bir kavram vardır.

Carl Jung, insanın gizlediği ve kabul etmek istemediği duyguların yine de onun içinde yaşamaya devam ettiğini söylerdi. Tiyatronun en büyük gücü ise o gölgeyi ışığa çıkarmasıdır. İnsan sahnede katili, deliyi, korkağı ya da haini izlerken aslında kendi içinde sakladığı taraflarla yüzleşir. Bu yüzden büyük oyunlar insanı rahatsız eder. Çünkü gerçek hiçbir zaman rahat değildir.

Konstantin Stanislavski şöyle diyordu: “Tiyatro insan hayatının aynası değildir. O, o aynayı kıran çekiştir.” Çünkü iyi bir oyun insanı yalnızca eğlendirmez; onu değiştirir. Tiyatronun ortaya çıkışındaki temel neden, insanın kendisini anlama çabasıydı. İnsan, başkasının hikâyesine bakarak kendi yaralarını tanımak istiyordu. Çünkü bazen insan kendi acısını doğrudan kabul edemez. Ama sahnede gördüğünde onu anlar. Aslında hayat tiyatronun bir benzeri değildir. Tiyatro, hayatın ta kendisidir. Tek fark şudur: sahnede oyunun ne zaman biteceğini biliriz. Hayat sahnesinde ise perdenin ne zaman kapanacağını insan hiçbir zaman bilemez.

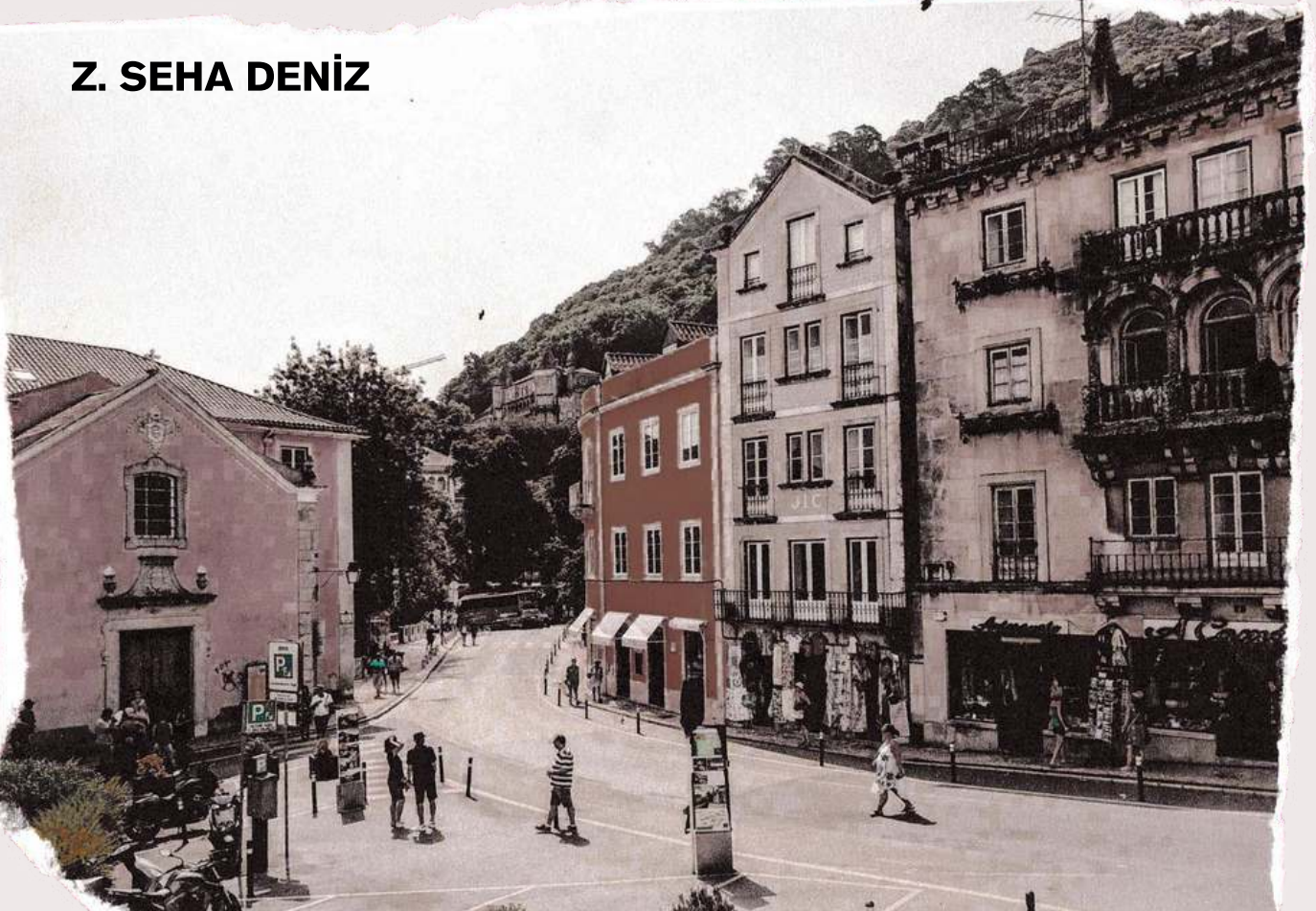

HÜSEYİN BAĞIROVA

BAŞLIK

Anlatılamayan bir kelime buluyorum zihnimde.
Açıklama yapılması güç, gözaltı bilinç.
Uykusuzluk, rüyasızlıkla çizilen tablolar damarımda morlanan.
Torbalar kanda taşınan, ve saatlerce bilmek rüzgarları.
Halkaların ortasında yatan ölü balık nefes alıyor.
Bilmenin altı, aşağıda bir gökyüzü.
Sakinleşmenin hücrelerinde atan yorgun nabız...
Sayfalar, göz kırpmalar ve adım saymalar nefesin en mavisinde.
Keşkelerin kılıcı olan kirpikler, gözleri oyulmuş kızılımsı hayaller.
Gidişler ve dönüşlerin bitiş çizgisi, göz bebeği acının.
Yer yer koparılmış zihnin ücretinde kalır bu paslanmış kadeh.
Bilmenin ötesinde bilmemek, görmenin ötesinde ölmek.
Ve yaşamak inadına, gölgedeki morlukların ademelmasında.

Z. SEHA DENİZ

HAYAL

Karşımdan kadın , erkek ve ikisinin de elini tutmuş bir kız çocuğu geliyordu. Kadın mahcup, gözleri yerde. Yanlarından geçerken adam, kadına pis pis küfürlerle hakaret ediyordu. Üzüldüm. Sonra "paaat!" diye bir sesle irkildim. Dönüp baktım, adamın başına kocaman bir taş düşmüş.

TÜRKAN BAYRAKÇI

DÖNÜŞÜM

Elektrik kesilince baba, mumları yaktı. Kardeşleriyle oynadığı gölge oyunlarını hatırladı. Kulaklarında neşeli sesler çınladı.

Oğlunun elindeki tableti "hooop" dedi, aldı.

-Hadi gölge oyunu oynayalım!

Duvarın önünde ellerini birleştirip kartal gibi çırpıtı.

Sonra ördek, sonra kurt gölgesi düştü duvara. Çocukta tepki yok.

-Artık tabletimi alabilir miyim?

TÜRKAN BAYRAKÇI

İZLERİN

Mırıldandığın bir melodide iz kalmışsa
Kemirdiğin kurşun kaleminden
Kapattığın kapıya doğru fırlatırken onla
yazdıklarını
Belki de sakladığın ayrılığın
Arpejine tutturamadığın notaları.

Tekrar açılacaksa bu yaz yağmurunun
Güneş düşmanı ağzı ve alıp götürecekse
Pamuk diye sevdiğin kavak yellerini
Bırakmayacaksa sokakta ayak izlerini

Çalacaksan kalbimi tekrar, ağustosunu
beklemeden
Alışmalıyım sana yeniden çay koyacak ellerime
Ve ıslak saçlarımdan damlayacak kurşun
yağmurlarına
Bir yaranın ayrılıksız açılmayacağını
Anlatan dudaklarına.

Zannettim ki sevince
Zamansız kalmayacak düşlerim.

BENGÜ ÖZŞEKER

ULYSSES'İN YAZGISI

Gecenin kuş tüyü parlak ışıkları... Silindir bir duanın merhemi artık-Casus aforizma...
Bir kadının parmakları arasında okşadığı siyam ruhum, lekeli, semiz patırtı
Kimsenin duymadığı anonsta, beden satıyor yaşlı fırıncı. Her camın arkasından düşüyor
parmaklar, uçlarında klan mezarlığı
Sudan yamaçlarda ölen çocukların sesi, sandaletle yaklaşır yanıma. Gölgeyi toplarım
çilek bahçesinden. Uykuda bulurum huzuru. Jön kasvet, ayaklarımda anımsar izlerimi
Siyah bir ansiklopedinin her açılışında, sayfalarda ararım çoğul yüzümü
Gökyüzüne doluyor balonlar. Üflediğim şişede, okyanus esintisi... Ninni okuyor birileri ve
yeni doğan beşiğinde sallanıyor gözlerim.
Çiziliyor derisine geyikler Ulysses' in. Geyiklerim! Evvelen bildiğim karnım benim
Kayıklarla yapıyor boynuzları çinilerin. Arandı mavi boya petrol kuyularında. Toprakta
halılar...
Ve kentim aceleyle sarılıyor haliya. Sarsılın garnizonlar, çalkalan avucumda Galata!
Güneşin sarayında çağ üreten fabrika... Balkonlarda makineler ve dev masa...
Uçuşuyor kâğıtlar içinde masanın. Dünyanın sıfır noktasında yamyam kabilenin başı
üstünde tütsü aklım
Sesimin şarapneli kesiyor ağlarımı. Doğuyorum kayıp bir denizden. Annem oluyor
Atlantis
Koyuyor adımları Ulysses ve işliyor omzuma ölümü sessiz sessiz...

BİNNAZ DENİZ YILDIZ

MAVİ GÖMLEK

İlk asıldığı günü hatırlıyorum.

Üstünden günler geçti; hâlâ asılı duruyorum.

Mavi bir gömleğim. Henüz ütümün keskin çizgileri üzerimdeyken evin balkonundaki ipe tutturuldum. Mandal omzumu acıttı ama sesimi çıkarmadım.

Tam karşıdaki balkonlarda asılan çamaşırları görüyorum. Daha gözüm birine alışmadan toplanıyorlar. Oysa ben günlerdir buradayım.

Yanıma kısa sürede başkaları geldi. Önce beyaz bir atlet, sonra sarı bir tişört, ardından çocuk çorapları... Kadın her gün balkona çıktı. Elinde hep bir sigara vardı. Dumanı yüzüne vurur, külü bazen üzerimize düşerdi. Çamaşırları asarken sigarayı ağzına götürmez, parmaklarının arasında tutar; eskilerin arasından geçerken bize çarpa çarpa ilerlerdi.

Günler hızla geçti. Biz, pazar tezgâhı kalabalığı gibi iç içe geçmiş, birbirimizi kollarmışçasına asılı çamaşırlardık.

Yağmur yağdı, ağırlaşttık.

Güneş açtı, sertleştik.

Rüzgâr esti, birbirimize dolandık.

Uzaktan bakınca kol kola girmiş, halay çeken insanlara benziyorduk. Her gün bizi ziyaret eden kuşlar gelirdi; en çok da güvercinler. Balkon demirlerine konar, ardından doğrudan üzerimize inerlerdi. Kanatlarını çırpa çırpa aramızda yürür, gagalarıyla yoklardı. Omzuma tünediler. Sonra da üzerime fazlalıklarını bıraktılar.

Beyaz bir leke...
Tam göğsümde.
Yakamın ucunda, düğmemin üzerinde.
Güneşle kurudu, yağmurla aktı ama izi kaldı. Kadın o lekeleri hiç görmedi. “Keşke kuşlar gibi olsak,” dedi yanımdaki sarı tişört. “En azından istedikleri zaman gidiyorlar.”

Bunu söylerken ona baktım. Yakası yamulmuştu. Bir düğmesi sökülmüş, ipin ucunda sallanıyordu. Kolları gevşemişti; üstünden iplikler sarkıyordu. O günden sonra gökyüzüne daha çok baktık. Özgürlüğü daha çok özledik. Sıcak bedenleri, sevgiyle giyilmeyi özledik. Rüzgâr estiğinde biraz daha yukarı kalkmaya çalıştık. Mandalların gevşemesini hayal ettik. Kopmayı değil, bırakılmayı istedik. Çünkü özgürlük düşmek değildi bizim için; ipten kurtulabilmektir.

Ama kadın gelmeye devam etti. Kolunun altında sepet, her gün yeni çamaşırlar ekledi. En çok geceleri zorlandık. Bacalardan çıkan duman, arabaların egzozu, havanın kiri... Hepsi üstümüze sindi. Güneşle, bazen yağmurla yıkandık ama o kokular artık ayrılmaz bir parçamız olmuştu.

Ta ki o güne kadar...

Gece yavaş yavaş başlayan esinti hızını artırdı. Sabah gökyüzü erkenden karardı. Rüzgâr sertleşti. Balkon demirleri titredi. İp inledi. Mandallar sırayla kaymaya başladı.

Çat...

Çat...

Çat...

Kırılan mandalların çığlığını duyuyordum.

Güvercinler gelmedi. Sanki fırtınayı önceden bilmiş gibi, karşı apartmanların güvercinliklerinden bizi izliyorlardı.

İlk kopan beyaz çarşaf oldu. Ardından düzen bozuldu. Halay dağıldı. Çamaşırlar birer birer balkonu terk etti.

Ben rüzgârın savurmasıyla karşıdaki zeytin ağacının dalına takıldım. Orada kaldım. Altımda kocaman bir bahçe, üstümde gökyüzü. Sarı tişört elektrik tellerine dolanmıştı; hâlâ savruluyordu. Bir çorap mandalından kurtulamamış, mandalla birlikte dönüp duruyordu. Atletler birer uçurtma gibi havada süzülüyordu.

Akşam olduğunda balkon boştu. İp sarktı. Mandallar yerindeydi ama tutacak bir şeyleri kalmamıştı. Kadın o gün balkona çıkmadı; sigarasının dumanı da görünmedi.

Ben hâlâ buradayım.

Yağmur beni yıkıyor, güneş kurutuyor.

Güvercinler yine geliyor ama artık umurumda değil.

Çünkü günlerden sonra ilk kez mutluyum.

Asılı değilim.

Tutulmuş değilim.

Alabildiğine özgürüm, özgürlüğün rengiyim...

EBRU OĞUZHAN YETER

GÖRÜNMEZ DUVAR

İnsan hayatında pek çok şeyden kaçabilir: yaşadığı yerden, kalabalıklardan, anılardan, hatta arkadaşları ve ailesinden bile. Fakat kaçamadığı tek bir yer vardır: kendi benliği. Yalnızlık bazen en çok korktuğumuz, bazen de en çok ihtiyaç duyduğumuz hâl olur.

Çoğu zaman kendimizden kaçırız. Gürültüye sığınır, meşguliyet arar, telefonların ışığında kayboluruz... Çünkü yalnızlığın sessizliği, en sert gerçekleri fısıldar. Oysa insan, gerçeğin yüzüne bakmaktan daima ürker.

Bazı insanlar vardır ki, çevrelerinde onları seven, değer veren, yanında olmak isteyen birçok kişi olsa bile, yine de kenarda durmayı seçerler. İçlerinde görünmez bir duvar örülüdür; yalnız kendileri onu görür. Ne kadar sıcaklık gösterilse, ne kadar yakınlık kurulsa da o duvar aşılmaz. Enerjilerini, derinliklerini ve kalplerinin iyiliğini hissedenler çoktur; fakat kendilerinden kaçtıkları için yalnız kalırlar. Dünyaya “bana dokunmayın” mesajı veren görünmez bir hâl ile dolaşırlar. Ve en acısı nedir? Aslında bu hâl onları mutlu etmez... ama yine de böyle davranırlar.

Bir insana bakarız; onu soğuk, uzak, hatta kibirli sanırız. Oysa hakikat bambaşkadır: hiçbir şey görüldüğü gibi değildir. Bazı insanlar kibirli oldukları için değil, derin yaraları olduğu için kendilerini kenarda tutarlar. Yakınlık onlar için en büyük tehlike gibi görünür. Öyle duvarlar örerler ki, o duvar yalnız başkalarını değil, kendilerini de boğar, esir eder. Psikologlara göre, insanın kendini dışarıda tutmasının sebepleri çoğu zaman geçmişin acılarından doğar. Bir kez yaralanmış olan, en güzel yakınlığı bile “tehlike” olarak görür.

Yakınlık sevgiyi getirir; sevgi değer vermektir; değer veren insan ise kaybetmekten korkar. İşte bu yüzden bazıları yakınlığı korumak için değil, ondan kaçmak için duvar örer. İçlerinde şu düşünce yankılanır: “Yakın olursam, yaralanırım, kırılırım.”

Böylece yalnız insan, aslında yalnızlığı istediği için değil; kendini acıdan korumak için kenarda kalır. Onunla dost olmak isteyenler vardır. Ona değer verenler vardır. Onun varlığını sevenler vardır. İnsan çoğu zaman bunu bilir, hisseder, görür... ama yine de geri çekilir. Çünkü geri çekilmek artık bir alışkanlığa dönüşmüştür. İnsan kendi kendisinin düşmanına dönüşebilir, anlaması zor ama gerçektir.

Oysa ona gereken tek şey vardır: biraz izin vermek, biraz yaklaşmak, biraz konuşmak. İşte o an, içindeki karanlık yavaş yavaş aydınlanmaya başlar.

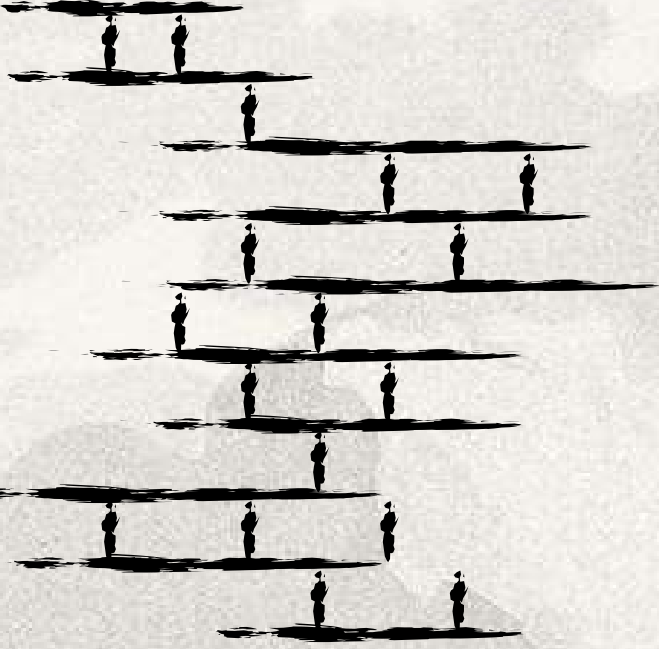
İnsan kendini cezalandırmak zorunda değildir. Her insan sevmeye layıktır. Her hikâyede mutlaka seven kalpler vardır. Ama kendini kenarda tuttukça, o kalplerin sesi ona ulaşmaz. Unutulmaması gereken bir gerçek vardır: hiç kimse insanı, onun kendi kadar yalnız edemez. Hislerini dile getirirler, her şey değişir.

İnsan kendinden kaçmayı bırakmalıdır. Çevresinde uzanan elleri görmelidir. Kalbine ışığın düşmesine izin vermelidir.

Hiçbir duvar bir anda yıkılmaz. Hiçbir karanlık bir anda aydınlanmaz. Hiçbir korku bir anda bitmez.

İnsanı iyileştiren, dönüştüren ve hayata döndüren tek şey, sevgiyle dolu bir hayatın sıcaklığıdır.

MERYEM BAĞIROVA

EV

Huzur, huzur, huzur
Uğruna bin adam vurulur

Yalanmış lafım
Anladım
Tez eldene gerek vardır
Gelsin, yetişsin, kavuşsun bizim zamanımıza
Bizde ileri koşacak takat kalmamıştır

Ey nida seçemediğim
Yarınlardan avans mutluluklara
Takasla beni
Beni cümlele mahpusluğa bahşet

Bize lazım gelendir ki bir yuva
Kursağımdaki umutların yerini
Aldığı buharlı iki tas yemeğin
Bir parça somundur dilimizde yuvarlanan
Benim böldüğüm
Somundan kuvvet sevişmeler
Her gece öldüğüm

AHMET ÖZKAYA

DENEYİM

Kendime sordum: İlk ne zaman hayatı deneyimledim? Düşündüm, düşündüm... Zihnimde derinlere, çocukluğuma inmeye çalıştım. Ama bir türlü emin olamıyordum: Hayatı gerçekten ben mi deneyimlemiştim, yoksa başkalarının deneyimlerine mi şahit olmuşum?

Bu sorgulamaların arasında gözümde ufak bir anı belirdi. Oturduğumuz odadayız. Sobanın yanındayım ve ona dokunmamaya çalışıyorum. Çünkü biliyorum, dokunursam elimi çok kötü yakacağım. Düşündükçe bu anıyı gerçekten kendim deneyimlememişim gibi hissediyorum. O ana dair görüntü tam anlamıyla net değil; detaylar yok, yalnızca bir his var. Belki de hayatı deneyimlemek tam olarak böyle bir şeydir. Kimi zaman net anılarla, kimi zamansa yalnızca bir hissiyatla şekillenir. Kendimize ait olanla, başkalarına ait olan arasında kaldığımız olur bazen.

Kendi kendime sordum: Bir şeye deneyim sahibi olmak için illa onu yaşamak mı gerekir? Yoksa başkalarını gözlemleyerek de deneyim sahibi olabilir miyiz?

Düşündükçe fark ettim ki, başkalarını izlemek, onların hissettiklerini anlamaya çalışmak da bir tür deneyim olabilir. Elbette onların hissettiklerini tam anlamıyla hissedemeyiz. Ancak hislerine yakın bir anlayış geliştirmek, bir parçalarını içselleştirmek mümkün olabilir. Belki de hayatın güzelliği burada gizlidir: Kendi deneyimlerimizle başkalarının deneyimlerini bir araya getirerek daha geniş bir bakış açısı kazanırız. Kimi zaman yaşayarak öğreniriz, kimi zaman izleyerek, kimi zamansa dinleyerek...

Tüm bu yollar kendimize dair bir şeyler keşfetmemize yardımcı olur.

Sonra, "Bir musibet bin nasihatten iyidir" sözü canlanıyor yüreğimde. O zaman diyorum ki, ille de kendim mi deneyimlemeliyim her şeyi? Başka insanların yaşadıkları, onların deneyimlerinin bana faydası yok mu? Kafam çok karışıyor.

Uzun uzun oturduğum koltuktan, parktaki çocukları izlemeye koyuluyorum. Biri düşüyor, biri koşuyor, bazıları da kendi aralarında oyun oynuyor.

Kim bilir, şimdiye kadar ne kadar çok deneyim sahibi olmuşlardır diyorum. Küçük yaşlarına rağmen hızla koşarken düşebileceklerini, sert bir yere vurduklarında canlarının acıyabileceklerini öğrenmişlerdir.

Acaba bunları, sadece arkadaşlarının düşüp kalkmalarına tanıklık ederek öğrenmiş olabilirler mi? Ya da tüm bunları kendileri mi deneyimlemişti?

Sonra, yakın zamanda okuduğum Hazret-i Lokman Hakim'in söylediği bir söz geliyor aklıma: "Yapacağın işi, daha önce bunu denemiş, tecrübeli kimseye danış! Çünkü o, kendisine pahalıya mal olmuş doğru görüşleri sana bedava verir."

Artık her şey yavaş yavaş yerine oturuyor. Deneyimlemek, öncelikle başkalarının deneyimlerine şahit olmakla başlıyor. Bu, deneyimlemenin bence en masum yönü. Başkalarının yaşadığına tanıklık etmek, onlardan öğrenmek, doğru yolu bulmada bize yardımcı oluyor.

Ancak bildiğiniz üzere hayat her zaman masum olmuyor. Bazen, bazı şeyleri bizzat kendimiz deneyimlememiz gerekiyor. İşte bu, her bir deneyimle büyümek anlamına geliyor.

Kendi deneyimlerimizi yaşamak, o deneyimleri başkalarına örnek olarak sunmak, asıl maharetin ta kendisi oluveriyor.

"Ben demiştim, Böyle yaparsan daha iyi olur." gibi cümleleri sıkça kullanmaya başlarken anladım ki, deneyim aslında tek taraflı değil...

AYŞE RUMEYSA AYDIN

KARANLIK

Görmezler göreni,
bilinmez bilinmeyen.
Karanlık sokaklar susar,
duvarındaki izler
kimseye aşına olmasın.

Sokak lambasında yanan
loş ışıklar altında,
insan kendi gölgesine benzer.
Işığın değmediği yerde
iyilik sessiz kalır.

Sessizlikte ayak sesi duyarsın,
yalnızlığın etrafında dönersin.
Sadece kendi gölgen kalır;
yalnızlığınla değil,
kendinle barışırın.

ZELİHA BAŞBUĞ

HAKİKATİN IRMAĞINDA HERKES ÜRYANDIR

İnsan, hayatı boyunca kendine bir yüz inşa eder. Kimi zaman başarılarıyla, kimi zaman unvanlarıyla, kimi zaman da başkalarının gözündeki yeriyle var olmaya çalışır. Oysa bütün bu çabalar, hakikatin karşısında ne kadar dayanıklıdır? İşte bu sorunun cevabı, “Hakikatin ırmağında herkes üryandır.” sözünde saklıdır.

Hakikat; insanın kendisinden kaçamadığı, üstünü örtemediği ve eğip bükemediği tek gerçektir. İnsan kalabalıkların içinde kendini olduğundan farklı gösterebilir. Güçlü görünürken kırgın, mutlu görünürken yalnız, cesur görünürken korkak olabilir. Fakat insanın kendi vicdaniyla baş başa kaldığı anlar vardır ki orada hiçbir maske işe yaramaz. Çünkü hakikat, insanı başkalarına değil, kendisine gösterir.

Dünyanın büyük kısmı görünmek üzerine kuruludur. İnsanlar ne olduklarından çok nasıl göründükleriyle ilgilenirler. Sosyal çevreler, makamlar, servetler ve alkışlar çoğu zaman insanın özünü örten birer perdeye dönüşür. Fakat hakikatin ırmağına girildiğinde bütün bu perdeler ıslanır, ağırlaşır ve birer birer düşer. Geriye yalnızca insanın özü kalır.

Belki de bu yüzden hakikat ürkütücüdür. Çünkü hakikat, bize başkalarının değil, kendi eksiklerimizin aynasını tutar. Kırdığımız kalpları, susturduğumuz vicdani, ertelediğimiz yüzleşmeleri önümüze koyar. İnsan çoğu zaman başkalarının yargısından değil, kendi içindeki hakikatten korkar. Ancak hakikat aynı zamanda özgürleştiricidir. İnsan ancak kendisiyle dürüst bir şekilde karşılaştığında değişebilir. Kusurlarını kabul eden bir kalp olgunlaşır; yaralarını inkâr etmeyen bir ruh iyileşmeye başlar.

Bu yüzden hakikatin ırmağı yalnızca soyup çıplak bırakan değil, aynı zamanda arındıran bir ırmaktır. Sonunda herkes o ırmağın kıyısına varacaktır. Kimi gençliğini, kimi servetini, kimi gururunu geride bırakacaktır. Fakat hiç kimse hakikatin karşısına maskeleriyle çıkamayacaktır. Çünkü hakikatin ırmağında gerçekten de herkes üryandır. Orada insanı değerli kılan şey sahip oldukları değil, geride bıraktığı iz ve taşıdığı vicdandır.

Ömrümüz boyunca üzerimize giydiğimiz her şey bir gün çıkacaktır; fakat ruhumuzun çıplaklığıyla yüzleşeceğimiz o an, kendimizden sakladığımız hiçbir şey kalmayacaktır. Ve belki de insanın en büyük kıyameti, dünyanın değil, kendi hakikatinin karşısında kopacaktır.

ZEYNEP ÖKMEN

B-M

I

Yaz B oku M
Mürekkep savursun dertlerinizi

II

Bir gemi var
İçinde bir kişi
Bir kişinin içinde de
Birbirine kūs iki farklı kişi

III

Münakaşanız omuzlarıma
Ağır gelir artık
Soğuk sulara gömdünüz
güzelim
gemiği

BURAK METEHAN MERCAN

İZLENCE

Kayıt dışı bir yargı sahnesi
ahşap yargılar içinde,
temiz sanılan bir yüz—
iki basamaklı bir kargaşa.

İlk oturuşta,
tasviri zor bir basamaktan
sanık
camın ardından,
aynı kurnaz hükümle
cümleye girer.

Gözlerinde bir serbestlik
keyfiyle kahyası arasına
ince bir hudut çekilir.

Gözü kapalı bir terazi,
ulu saydığı körlüğü
bir göz bandıyla bozar.

Kulaklarını kapatacak
hiçbir şey kalmadığını
anlayanlar—
çelik irade
kevgire döndü.

MEHMET ÜMİT KILINÇ

Hayal kırıklığından kuleler inşa ettim yine. Dünyanın renkleri soluyor, lezzetleri azalıyor önümde. Hislerim, hevesim ve nefsim köreliyor günden güne. Bir boşvermişlik sardı ruhumu. İlk defa bu kadar kaygısız bu kadar huzurlu ruhum. Dünyanın yükünü sırtlanmıştım dünyayı dize getirebilirim sanmıştım. Oysa ki dünya sırtıma en büyük yükümü.

Bir hayalet gibi yaşamalıymışım meğerse. Adımlarım ürkekçe ve parmak uçlarında gezinmeliymişim. Korkularım, bir kuşun kanadında uçarcasına yukarı süzülürken artıyor. Dipteyim, derindeyim. Dinliyorum en sessiz yalnızlığımı. Ukdelerim büyük lokma yutarcasına boğazımda bir düğüm. Heyecanım sesi kısılmış bir melodi gibi ve inadım damla damla akan bir su gibi rahatsız edici ama kararlı. Hevesim, kursağımda yutması zor bir lokma gibiydi. Ben de her lokmada boğaza takılan bir yumru. Hangi kapıdaydı nasibim, hangi anahtar çözerdi bu kırk düğümü. Bu kaçınıcı bekleyiş sonu yine hüsrarla biten. Hasedin uykusu hafif iken zaferin çığılığı duyulmuyor ki! Ha bugün ha yarın dedikçe takvimler eskidi. Ne umduk ki dünyadan ne bulalım? Şu yaralı yüreğimizi nasıl avutalım?

Siz koşarken hayatın basamaklarında ben ağır çekimde yetiştirmeye çalışıyorum. Ağır ağır sindiriyorum olmayışlarımı. Olmayışlar hiç bu kadar olmamıştı. Adres yanlış, tarif eden yok, teselli eden çok. En derindeyim en tepeye nasıl ulaşmalıyım? Kendimi buldum derken hayatı ısıtıyorum. Hayallerim adı konmamış bekliyor tozlu raflarda. Yanlış toprakta çiçek açmanın ağırlığıyla sarsılıyor ruhumuz. Ziyadesiyle ve her zerresiyle taşıyor ukdeler..

Hissin ve hevesin köreldiği bu çağda hangi masal avutabilir yorgun düşmüş zihinleri? Hangi temenni ilaç olur doğmamış yarınlar? Hangi sitem azaltır dünün pişmanlığını? Gençliğin hoyrat yaşlarında törpülenen ömre takvim işler mi?

FARKINDA OLMADAN

Hava soğuk, ısırın bir sessizlik.
Sana bakıyorum, dalmışsın
balıklama düşüncelerine.
Gözündeki parıltı söndü sen
derinlere indikçe zihninde.
Uzun uzun bakmak istedim
sana
sen o haldeyken. En saf halinde.

GÖZEM N. ÇOLAK

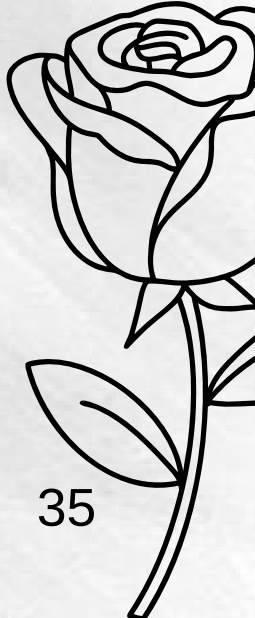
DÖKÜNTÜ

Cılız bir dünyadayım
Çiğliklerle çatlayacak viskili bardaklarımız
Yanımdayım hastalıklı çehrenin
Siyaha dönecek
Bir tutulma sırasında aklarımız

Pullanmış bir mektubu açacağız kasaturalarla
Ballanmış bir
inciri paylaşacağız belki de seninle
Canlanacak gibi ancak
canlanmamış bir ölünün yanı başında
Sırtımda sedeflenmiş bir döküntü
Acı vermez artık bedenime
Elime bir şey geçmez
Yaralarımı deşersem şiirsel bir bıçakla
Sanki kanamayacakmış gibi gül rengi

İyileşir miyim bilmem artık
Ellerim terlemez ellerini tuttuğumda
Söğüt yaprağını kuruttuğumda
Anla ki sonbahar
Artık devasızlık mevsimidir
Ve ismimizle özdeşleşir ayrılık
Anılarımızla değil

TOLGA EROL

BAHARI MUŞTULAMAK

Doğa, insan ruhunun en kadim aynalarından biridir. Mevsimlerin döngüsü, yalnızca tabiatın değil, insanın iç dünyasının da bir yansımasıdır. Bu döngü içinde bahar, her zaman yeniden doğuşun, umudun ve dirilişin sembolü olmuştur. Türk edebiyatında da “baharı müjdelemek” ya da bir diğer deyişle baharın gelişini hissettirmek, hem bireysel hem de toplumsal anlamda derin çağrışımlar taşır. Bu yüzden bahar, sadece bir mevsim değil; bir ruh hâli, bir başlangıç ve çoğu zaman da bir kurtuluş metaforudur.

Türk edebiyatında ilkbahar, en saf haliyle yeniden doğuşun, aşkın ve umudun mevsimi olarak işlenmiştir. Bu duyguyu en berrak şekilde hissettiren isimlerden biri Nedim’dir. Lale Devri’nin neşesini taşıyan şiirlerinde bahar, adeta bir şenliktir:

“Gidelim serv-i revanım yürü Sa’dâbâd’a,
İşte üç çifte kayak iskelede âmâde.”

Bu dizelerde bahar, sadece doğanın değil; hayatın da canlanmasıdır. Gezmek, eğlenmek, sevmek... Hepsi baharla birlikte anlam kazanır. Baharı müjdelemek burada, yaşamın tadını çıkarmaya bir davettir.

Divan edebiyatının bir diğer güçlü sesi Fuzûlî de baharı aşk ile bütünleştirir. Onun dünyasında bahar, gönlün çiçek açmasıdır.

“Gül mevsimidir, açılır her gonca-i ümmid...”

Bu ifade, baharın sadece doğada değil, insanın içinde de gerçekleştiğini anlatır. Umutların tomurcuklanması, baharın en güçlü müjdesidir.

Halk şiirinde bahar çok daha somut ve içtendir. Karacaoğlan, baharı doğrudan doğa ve aşk üzerinden anlatır:

“Yaz gelince coşar dağlar,
Açılır güller, sümbüller...”

Dizelerinde ilkbahar, doğanın uyanışıyla birlikte insanın da canlanmasıdır. Baharı müjdelemek, burada hem doğanın hem gönlün dirilişidir.

Cumhuriyet dönemi şairlerinden Ahmet Muhip Dıranas, ilkbaharın o içe işleyen tazeliğini çok yalın ama etkili bir şekilde verir:

“Ağrı dağı gibi yüce duygularla doluyum,
Bahar geldi içime...” sözleriyle baharın dışarıdan çok içsel bir dönüşüm olduğunu gösterir. İlkbahar, insanın ruhunda başlar.

“Gül mevsimidir,
açılır her gonca-i
ümmid...”

Sezai Karakoç ise baharı yalnızca doğanın değil, ruhun dirilişi olarak görür. Onun şiirlerinde bahar, bir medeniyetin yeniden ayağa kalkmasıdır:

“Diriliş muştusu gibi bir bahar gelecek...”

Bu dizeyle bahar, sadece bireysel değil; toplumsal ve manevi bir uyanıştır.

Özetlemek gerekirse bahar bir mevsimden fazlasıdır.

Türk edebiyatında ilkbahar;

Nedim’de neşe ve hayat,

Fuzûlî’de aşk ve umut,

Karacaoğlan’da doğa ile bütünleşme,

Ahmet Muhip Dıranas’ta içsel uyanış,

Sezai Karakoç’ta ise diriliş olarak karşımıza çıkar.

Bu örnekler açıkça gösterir ki, baharı müjdelemek yalnızca “mevsimin değişmesi” değildir. O, insanın içindeki umudun yeniden filizlenmesidir. Kış ne kadar sert olursa olsun, bahar mutlaka gelir. Ve edebiyat bize şunu fısıldar:

Gerçek bahar, önce insanın içinde başlar.

GÜLSEL GÜL

BOŞLUK

Çalışma odasının tahta zemini her adımda hafifçe esnerdi. Kenan, kurşun kalem masanın üzerine bıraktı. Kalemin yuvarlanırken çıkardığı hafif ses, odadaki tek gürültüydü. Pencereden sızan akşamüstü ışığı, masanın üzerindeki sararmış kâğıtların üzerine vuruyordu. Köşedeki cam hokka, içindeki koyu mürekkeple birlikte durağan bir kuyu gibi sessizdi.

Kenan, ömrünü bu odada, eski dillerden çeviriler yaparak geçirmişti. Sözlüklerin kalın yaprakları arasında kaybolan, artık kimsenin konuşmadığı kelimelerin peşindeydi. İnsanlar dışarıda her gün binlerce yeni kelime tüketirken, tek bir kelimenin doğru karşılığını bulmak için günlerce susardı. Çevirdiği metinler eski şairlerin, unutulmuş seyyahların günlükleriydi. Kenan için çeviri yapmak, sadece bir dili diğerine aktarmak değildi; bir insanın ruhundaki sessiz boşluğu başka bir insanın sessizliğine tercüme etmektir. Kapının zili çalmadı. Berna, kendi anahtarlarıyla kapıyı açıp içeri süzüldü. Şehirde geçen gürültülü yıllardan sonra, babasının evine döndüğü ilk akşamıydı. Elinde sadece küçük bir valiz vardı. Yüzündeki yorgunluk, odanın loş ışığında iyice belirginleşti.

"Döndüm," dedi Berna. Sesi, kâğıtların

sessizliğinde eriyip gitti. Kenan başını kaldırdı. Kızının gözlerindeki kırgınlığa, şehirdeki hızlı, içi boşaltılmış kelimelerin bıraktığı bıkkınlığa baktı. Neden döndüğünü, orada neyi yitirdiğini sormadı. Masanın kenarındaki boş sandalyeyi işaret etti. Berna oturdu. Ellerini ahşap masanın üzerine koydu. Aralarındaki mesafe, sadece birkaç adımlık zemin tahtası değildi; yılların biriktirdiği dilsiz uzaklıktı.

Kenan, tezgâhın üzerindeki porselen demlikten iki bardak adaçayı doldurdu. Adaçayının buharı, odadaki eski kâğıt kokusuna karıştı. Sıcak bardağı kızının önüne sürdü. "Eski bir metin üzerinde çalışıyorum," dedi Kenan, sesini yükseltmeden. "Bir kelime var. 'Gözün gördüğü ama dilin söylemekten utandığı ilk anlık keder' anlamına geliyor. Bizim dilimizde tam bir karşılığı yok. Sadece boşluk bırakabiliyorsun."

Berna bardağı avuçlarıyla kavradı. "Şehirde," dedi yavaşça, "kelimeler çok ucuz baba. Herkes konuşuyor, herkes bağılıyor ama kimse birbirini duymuyor. Kelimeler sadece satmak için, kandırmak için kullanılıyor. İçleri o kadar boşalmış ki, eve döndüğümde kendi adımları bile yabancı bir ses gibi duyuyorum."

Kenan kızının ellerine baktı. Yoğrulmuş, yıpranmış eller değildi bunlar; ama şehir hayatının stresiyle kasılmış, yorulmuş parmaklardı. "Sözlükler," dedi Kenan, "insanın sustuğu şeyleri yazmaz Berna. Annen de böyleydi. Bir şeye üzüldüğünde kelimelerle anlatmazdı. Sadece mutfak masasının üzerindeki örtünün köşesini düzeltirdi. Ben o hareketten anlardım onun neyi sustuğunu. Bazı şeyler tercüme edilmez."

Berna, babasının önündeki beyaz kâğıda baktı. Kâğıdın ortasında, kurşun kalemle yazılmış birkaç satır duruyordu. Altındaki boşluk ise bembeyazdı. Boşluğun, kendi içindeki anlamsız karmaşayı ne kadar iyi anlattığını fark etti. Şehirde uğradığı hayal kırıklıklarını babasına anlatmasına gerek yoktu. Babasının masasındaki beyaz boşluk, onun tüm hikâyesini zaten tercüme etmişti.

Adaçayının sıcaklığı içini ısıtırken, Berna ilk kez derin bir nefes aldı. Duvardaki saat tıkırdamıyordu; bu evde zaman saatlerle değil, sessizliğin derinliğiyle ölçülürdü.

Kenan kalemi yeniden eline aldı. Kâğıdın altındaki boşluğa hiçbir şey yazmadı. O boşluğu öylece bıraktı. Bazı kederlerin karşılığı yoktu ve onları çevirmemek, onlara yapılacak en büyük saygıydı.

Dışarıda gece başlamıştı; sokak lambasının cılız ışığı pencere camına vuruyordu. İmece usulü kurulmuş bu sessizlikte iki insan, kâğıtların duru dünyasında birbirini hiç konuşmadan anlıyordu. Kenan, masadaki lambayı kıstı. Zaman dışarıda akıp gidiyordu; içeride ise baba ve kız, sözlükte olmayan kelimenin sessizliğinde huzur buluyordu.

OĞUZ KAĞAN AYDOS

KUTUDA KALAN UMUT NEREDE?

Aslında hikayemiz şöyle başlıyor sevgili okur; Her şey Kral Zeus'un Prometheus'a sinirlenerek tüm insanlara ceza vermesiyle başlıyor. Prometheus, insanoğlunu yarattıktan sonra Zeus'un emirlerini dinlememeye ve onu çok takmamaya başlamıştır. Bir de üstüne insanlara ateşi armağan ederek Kral Zeus'u epey kızdırmıştır. Zeus bu olaylardan sonra hem Prometheus'dan hem de insanlardan nefret etmeye başlamıştır. Şimdi sevgili Zeus hikayenin burasında araya girmek istiyorum, insanların ne suçu vardı?

Prometheus'u kuşlara yem etmekle kalmayıp insanlara da ceza kesmek isteyen Zeus, Hephaistos'a kil ve suyu karıştırarak bir kadın ortaya çıkarmasını emretmiştir. Emir demiri keser diyen Hephaistos, en mükemmel heykelini yani bizim meraklı Pandora'yı yaratmıştır. Pandoraya güzelliğinin yanında zarafet, beceri, müzik ve çekicilikte vermiştir. Her ne kadar okuduğu kitapta Pandora için fettan ve tehlikeli biri denilse de bir kadın olarak Pandora'nın öyle bir kadın olmadığını hayal edelim.

Zeus, Epimetheus'a armağan olarak şahane kadın olan Pandora'yı sunar ve Epimetheus da Pandora'nın güzelliğinden etkilenerek onu kendisine eş olarak alır. İşte yavaş yavaş asıl hikayeye geliyoruz. Her ne kadar Prometheus tarafından hediyeler konusunda uyarılmış olsa da güzelim Pandora, Zeus tarafından ona verilen mühürlü (kimi hikayeye göre kutu, kimi hikayeye göre kavanoz olarak söyleniyor, biz bu hikayemizde kutu olarak bahsedeceğiz) bir kutuyu kabul ediyor. Zeus kutuyu verirken Pandora'yı o kutuyu açmaması için uyarıyor. Pandora başlarda bunu kabul etse de zaman geçtikçe kutunun içinde ne var diye meraklanıyor. Merakına yenik düşen Pandora o kutuyu en sonunda açıyor. İşte tüm mesele sonra başlıyor. Kutuda yer alan tüm kötülükler, acılar, hastalıklar dünyaya yayılmaya başlıyor. Pandora korkuyla hemen kutuyu kapatıyor. Kutunun içinde tek bir şey kalıyor o da: UMUT. O kutu şu an nerede, ne yapıyor hiçbir fikrimiz yok ama sanırım insanların o kutuda yer alan umuda ihtiyaçları var. Her nerede ve kiminleyse o kutu umudu salması için açılmasını rica ederiz. Sevgiler, saygılarla sevgili okur.

FİLİZ AKIN

OSMANLI'NIN MİSAFİRLERİ: POLONEZKÖY'ÜN KURULUŞ HİKAYESİ

Cennet Mahallesi dizisindeki Pembe'nin biricik aşkı Yunus'un kaçırıldığı o yeri hatırlıyor musunuz? Ekranlarda eğlenceli sahnelerle hafızalara kazınan bu yerin, aslında iki asra yaklaşan ilginç bir geçmişe sahip olduğunu biliyor muydunuz? Gelin, İstanbul'un saklı köşelerinden biri olan Polonezköy'ün hikayesine birlikte yolculuk yapalım.

Bugün resmi olarak Beykoz ilçesine bağlı Cemil Mahallesi sınırları içerisinde bulunan Polonezköy'ün hikayesi, 19. Yüzyılda Avrupa'da yaşanan siyasi çalkantılarla başlar. 1830'da Rusya'ya karşı gerçekleştirilen Kasım Ayaklanması'nın başarısızlıkla sonuçlanmasının ardından çok sayıda Polonyalı ülkesini terk etmek zorunda kalır. Avrupa'nın farklı bölgelerine dağılan göçmenlerden bazıları da Osmanlı Devleti'ne sığınmıştır.

1842 yılında Polonyalı devlet adamı Prens adam Jerzy Czartoryski'nin girişimleriyle İstanbul'un kuzeydoğu tarafında bir yerleşim yeri kuruldu. Kurucunun adına ithafen de bölgeye "Adampol" adı verildi. Daha sonra Türkler tarafından Polonezköy, yani "Polonyalılar Köyü" olarak anılmaya başlandı. Köyün ilk sakinleri yalnızca birkaç aileden oluşuyordu. Yeni bir hayata başlayan bu insanlar tarım, hayvancılık ve ormancılıkla uğraşarak geçimlerini sağlıyordu. Zamanla köy, Rus baskısından kaçan yeni Polonyalı göçmenlerin de yerleşmesiyle büyüdü. Kırım Savaşı sonrasında Osmanlı topraklarına gelen birçok Leh göçmeni burada yeni bir hayata başladı. Böylelikle Polonezköy, sadece bir yerleşim yeri değil aynı zamanda sürgündeki bir milletin hafızasını koruyan sembolik bir merkez oldu. Polonezköy'ün tarihindeki en dikkat çekici ayrıntılardan biri ise Osmanlı Devleti'nin Polonya'nın bağımsızlığını kaybettiği dönemde Leh mültecilere kapılarını açmasıdır.

Bu nedenle köy, Türk- Polonya dostluğunun en somut örneklerindedir. Köy sakinleri yıllarca hem kendi kültürlerini korumuş, hem de yaşadıkları toprakların kültürüyle bütünleşmiştir. 1918 yılında Polonya yeniden bağımsızlığını kazandığında bazı aileler anavatanlarına dönmeyi tercih etmiştir. Ancak önemli bir kısım burada kalmayı sürdürmüştür. Köy halkı 1938 yılında Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığına geçti ve Polonezköy artık Türk tarihinin ayrılmaz bir parçası haline geldi. Bugün Polonezköy'e gelen ziyaretçiler temiz havası, yürüyüş parkurları ve doğal güzellikleriyle karşılaşır. Ancak dikkatli bakıldığında her köşesinde tarihten izlere görmek mümkündür. İstanbul'un karmaşasından birkaç kilometre uzaklıkta, iki farklı milletin ortak anılarını yaşatan bu köy; geçmiş ile günümüz arasında bir köprü görevi görmeye devam etmektedir.

SEVİM ÇELİK

AYNA

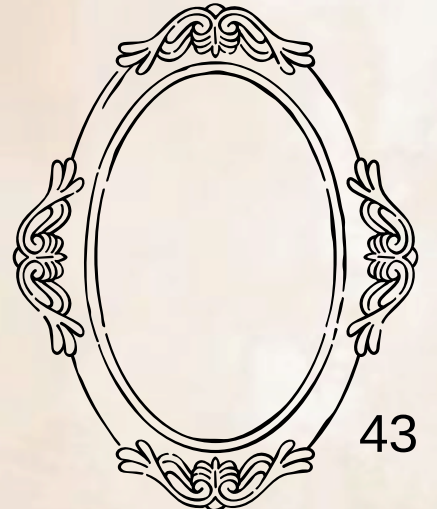
Karanlık gecenin sessizliği evin dört bir yanını sardı. Ay ışığı pencere pervazından içeri vuruyor, yerde ince bir çizgi çekerek ayaklarıma kadar uzanıyordu. Ben ise duvarda asılı duran o büyük, kırık aynanın önündeydim. Dizlerim titriyor, ellerim terliyordu. Aynadaki yansımama baktım. Ne kadar tuhaf değil mi? Aynadaki yansımam bana gülümsüyordu. Ben ise korku ve heyecan dolu gözlerle ona bakıyordum. Karanlığın bir oyunu diye düşündüm ama o, gittikçe büyüyen bir gülümsemeye beni izlemeye devam ediyordu. Diğer benliğimle yüzleşiyordum.

Tam o sırada sol kulağımın, daha doğrusu diğer benliğimin sol kulağının arkasında bir hareket oldu. Simsiyah bir örümcek kulağımın üzerinden geçerek önce şakaklarımdan alınıma geçti, daha sonra da gözlerimin üzerinden geçerek sol yanağımda durdu. Bu örümcek daha geçen gün öldürdüğüm, ayağımın altında can veren örümceğe ne kadar benziyordu! Diğer benliğim, yüzüne gittikçe yayılan ürkütücü bir gülümsemeye gözlerimden içeri, adeta ruhuma uzanarak baktı ve bana “Bak, bu yaratığı iki gün önce ben öldürdüm!” dedi. Evet, bu o! Öldürdüğüm örümcek. Şimdi ise yüzümdeki kanlı bir yara izi gibi, işlediğim günahı hatırlatıyordu. Ellerim buz kesildi.

Bir adım geri çekildim, geri çekilmeye çalıştım. Hareket edemiyordum. Diğer benliğim bir günahımı daha çıkardı karşıma. Bacaklarıma dolanan o sapsarı kediyi gördüm. Kuyruğu yoktu. Ben kesmiştim. O, benim kedimdi. Bir cinnet anımda kuyruğundan olmuştu. Zavalıcık. Aynadaki kedi ile göz göze geldik. Önce tüylerini kabarttı, sonra çılgınca bir feryat kopardı. Yüzümdeki kanlı lekeye bir de bacaklarıma dolanan pençeler eklenmişti. Korku ve suçluluğun keskin tadı boğazımı yakmıştı. Olan bitene anlam veremiyordum. Bu ayna bana başka bir evreni mi yansıtıyordu? Yoksa cehennem azabını dünyadayken yaşamam için günahlarımla mı yüzleştiriyordu?

O arada diğer benliğimin boğazında bir el belirdi. İnce, narin ve bembeyaz bir kadın eli... Ve onu gördüm. Yansımamın arkasında duran, nişan yüzüğümüzün takılı olduğu parmaklarını onun boğazına dolayan ve benim yüzümden yıllar önce ölen nişanım... Hikâyemdeki Ophelia'm. Hercai Hamlet'inin ihaneti yüzünden sonsuz uykuya dalan Ophelia'm! Hayranlıkla izlediğimiz, birbirimizi ilk kez öptüğümüz ve onun benim için yalnızca saçlarıyla örtüdüğü o gölde hayatını noktalayan güzel kadın. Aşkımıza ihanetin kara lekesini sürmeden evvel öpmeye doyamadığım o beyaz eller şimdi beni boğuyordu. Diğer benliğim bu sefer ağlıyordu.

Korku, vicdan azabı, suçluluk... Bu hisler içinde kıvranırken diğer benliğimin önünde diz çöktüm. Ağladım, ağladım... Ve sonra Ophelia'mın artık bana yabancı gelen sesini işittim. “Aynalar” dedi. “Onların görevi yansıtmaktır.” Hiçbir şey anlamayan gözlerle ona baktım. Devam etti, “Aynalar korkunu yansıtır.”

Usulca ayağa kalktım. Ağlayan yansımamın yüzüne baktım. Acı çekiyordu. Sebebi bendim. Sol yanağımda, gözümün hemen altında bir hareket hissettim. Diğer benliğimin yüzündeki örümcek benim yüzüme gelmişti. Ürperdim.

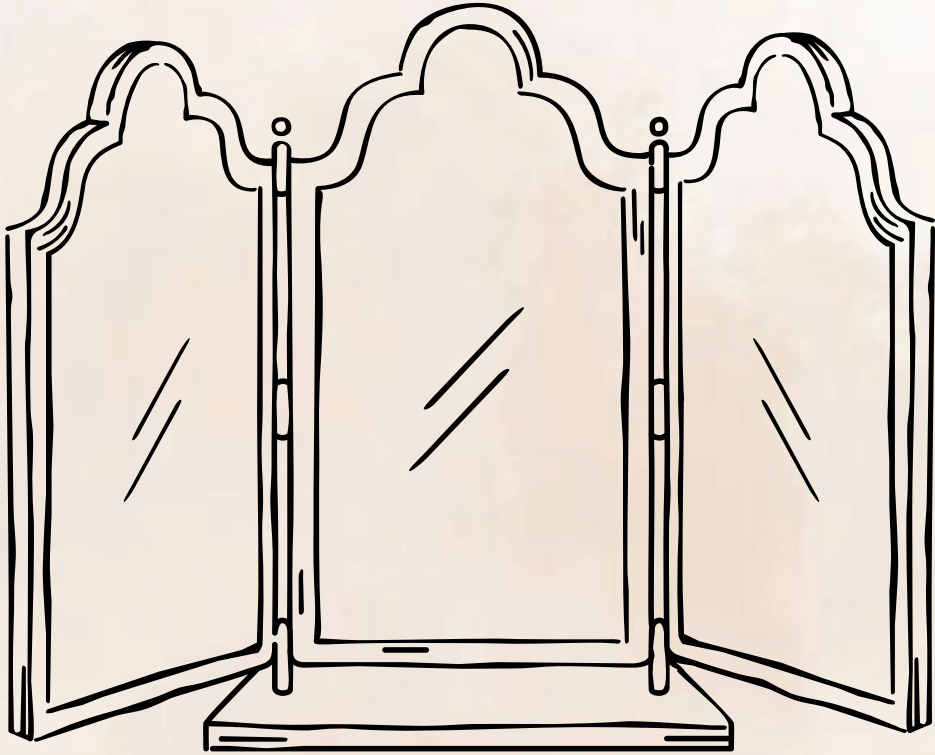
Bacaklarımda keskin bir sızı hissettim. Aynaya baktım. Kuyruksuz sarı kedi orada yoktu. Kafamı eğdim, yere baktım. Pençeleri bu sefer benim bacaklarımdaydı.

Ophelia'mın soğuk ve ıslak ellerinin beni boğduğunu hissettim. Aynaya baktım, yalnız kalan yansımam gülümsüyordu.

Dizlerim titriyor, nefesim kesiliyordu, zamandan kopuyordum. Bir sanrı beni yok ediyordu. Diğer benliğim ise huzura eriyor, günahlarından arınıyordu. Ophelia'm önceleri aşktan, şimdi ise nefretten nefesimi kesiyordu. Korkumu yansıtan aynalar şimdi o korkularla beni öldürüyordu.

Radyoda ise şarkının en can alıcı kısmı çalıyordu: "Aynalar korkumu yansıtır, titriyor dizlerim, gerçeğin sanrıdır..."

GAMZE AY

Bir
Sonraki
Sayıda
Görüşünceye
Dek
Düş'le
Kalın